

RADAR

Historiedidaktisk Tidsskrift

Undervisning i følsom og omstridt historie

Af Heidi Eskelund Knudsen
Februar 2026

Korrekt citering af denne artikel efter APA-systemet
(American Psychological Association System, 7th Edition):
Knudsen, H. E. (2026). Undervisning i følsom og omstridt historie.
RADAR – Historiedidaktisk tidsskrift, (2026). DOI: 10.7146/rhdt.v9i1.165203

Undervisning i følsom og omstridt historie

Af Heidi Eskelund Knudsen, faglig leder og ph.d.,
HistorieLab, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole

Undervisning i følsomme og omstridte historieemner kan åbne for stærk elevnysgerrighed og engagement. Ved at læse artiklen får du viden om læreres og elevers reaktioner på følsomme og omstridte historieemner – og inspiration til strategier, der gør dig bedre rustet til at håndtere både nysgerrighed og ubehag i undervisningen.

Denne artikel er en formidlingsartikel, der henvender sig til lærere, lærerstuderende og undervisere.

Indledning

Historiske fortællinger om fortidige begivenheder, perioder, personer osv. kan i nogle sammenhænge udløse diskussion og stærk uenighed. Tænk blot på de mange diskussioner om Grønland i disse år. Uenigheder mellem folk i debatten afspejler ofte underliggende spændinger relateret til opfattelser af identitet og tilhørsforhold, såvel som ulighed, uretfærdighed eller oplevelser med marginalisering af forskellig karakter. Hvad angår undervisning i skolen, følges uenigheder og spændinger om et offentligt debatteret emne ofte af bekymringer om, hvorvidt det risikerer at smitte negativt af på under-

visning i skolen. Brugen af Muhammed-tegningerne fra 2005 i undervisning er et godt eksempel på dette.¹

Projektet Contested histories Monument(al) Challenges – MONCHAL, finansieret af Den Europæiske Union, satte sig i 2023 for at understøtte lærere og undervisere i forbindelse med undervisning i følsomme og omstridte historieemner. Projektet var optaget af, hvordan undervisning behandler emner med følsomme og omstridte historier, herunder historiske fortællinger knyttet til bestemte historiske monumenter eller mindesteder. Og projektet var også optaget af, *hvordan skoler/lærere håndterer følelsesmæssige reaktioner ifm. denne undervisning*. Særligt resultater om sidstnævnte præsenteres her.

Projektet blev gennemført i et samarbejde mellem EuroClios Contested Histories Initiative, HistorieLab i Danmark, Education for the 21st Century i Serbien og American International School på Cypern.²

Hvad ved vi allerede på området?

International forskning giver et meget varieret billede af, hvad følsomme og omstridte historier består af. En af udfordringerne er bl.a. at 'følsom og omstridt historie' som fænomen sprogliggøres på så mange og forskellige måder, at det kan være svært at sammenligne og sammenkæde erfaringer fra et område til et andet. Spørgsmålet er eksempelvis hvorvidt historiske emner som transatlantisk slavehandel, holocaust og Hans Egede i Grønland er følsomme og omstridte på måder der giver anledning til erfaringsoverlap eller ej. Ønsker man at udvikle teori mhp. efteruddannelse og hjælp til lærere i praksis, er man således på lidt af opgave med at finde ud af hvilken form for generisk viden og erfaring, man kan referere til.

1 Se fx: [Minister slår alarm: Lærere tør ikke undervise i Muhammed-krisen](#) eller [Tesfaye åbner for at gøre Muhammed-krisen til obligatorisk undervisning](#)

2 [Monument\(al\) Challenges](#)

Manglende opmærksomhed om fælles sprogbrug

Udfordringen er bl.a., at det, som i denne artikel eksempelvis omtales som 'følsom og omstridt historie', i andre sammenhænge begrebssættes som *kontroversielle emner* (controversial issues), *kontroversiel historie* (controversial history), *vanskelige historier* (difficult histories), *vanskelig historie* (difficult history), *følsom historie* (sensitive history), *tragisk fortid* (tragic past), *omstridt fortid* (contested past), *følsomme historiske spørgsmål* (sensitive historical issues), *konfliktfyldt historie* (conflictive history), *vanskelige fortidige begivenheder* (difficult past events) og *traumatiske fortider* (traumatic pasts) osv. (se referencer i Knudsen og Suica 2026). Selvom det kan virke ligegyldigt, hvilke begreber der anvendes, må det antages, at sprogliggørelse, kategorisering og fællesaccepteret begrebsbrug er vigtig for læreres (og elevers) mulighed for at identificere fænomenet i undervisningen og dermed sætte ord på og være i dialog om den type historie, der er tale om.

Reaktioner på undervisning i følsomme og omstridte emner – blandt lærere

En anden udfordring er at få adgang til beskrivelser af forskellige typer følelsesmæssige reaktioner på undervisning i denne form for historiske emner – dvs. konkrete undervisningssituationer. En del studier handler om lærerne og fokuserer på læreres følelsesmæssige reaktioner på svære historieemner. Lærere kan fx reagere med *modstand mod* eller *undvigelse fra* at undervise i følsomme og omstridte historieemner (fx Kello 2016; Jovanovic et al. 2020; Honig et al. 2021). Undervisning i omstridte historier kan i visse sammenhænge være forbundet med betydeligt *ubehag* (Glanvill Miller 2017). Læreres undvigelse kan også komme til udtryk som en form for *selvcensurering* (fx Savenije et al. 2019). Årsager til læreres trang til at undgå at undervise i visse historiske emner er typisk kontekstspecifikke. I nogle tilfælde handler undvigelse for eksempel om *frygt* eller *bekymring* for visse elevers (eller forældres) reaktioner (Wansink et al. 2021; Savenije et al. 2019; Brauch 2019; Honig et al. 2021). I andre tilfælde handler

det om ønsket om at vise hensyn til elever, dvs. at lærere ikke ønsker være årsag til konflikter internt i klassen/på skolen (Baker et al. 2022).

Lærere er ofte *ambivalente* over for spørgsmålet om potentielle følelsesmæssige reaktioner fra eleverne og føler sig ikke nødvendigvis rustede til at håndtere reaktioner professionelt (Brauch 2019). Denne tendens til ambivalens ses også blandt nye lærere og lærerstuderende, der eksempelvis efterlyser at lære at undervise 'neutralt' eller med såkaldt 'engageret upartiskhed' (Castro et al. 2021; Glanvill Miller 2017).

Reaktioner på undervisning i følsomme og omstridte emner – blandt elever

Hvad angår elevreaktioner, viser forskning, at elever ofte viser *nysgerrighed* og *interesse* for at beskæftige sig med følsomme og omstridte historiske emner. En undersøgelse beskriver eksempelvis, hvordan elever udviser *sympati* og *forsøg på forståelse* for historier fra – i dette tilfælde indfødte folk i Canada (Miles 2019). Men elever *distancerer sig* også ofte, fordi de har svært ved at sætte sig ind i og forstå fortidens menneskers traumer. I dansk historiedidaktisk forskning har Hildegunn Johannesen også undersøgt elevreaktioner på vanskelig historieundervisning. Hun viser, hvordan elever i nogle tilfælde håndterer følsomme og omstridte historiske emner ved at bruge *humor* i form af upassende vittigheder eller *kynisme* og kyniske bemærkninger som en måde at forholde sig til, dvs. overkomme svære historieemner (Johannesen 2022).

Selvom ovenstående måske ikke udgør egentlige eksempler på følelsesmæssige reaktioner, snarere eksempler på adfærd, så er pointen er, at undervisning i følsomme og omstridte historieemner kan fremkalde mange typer af reaktioner, og disse kan undersøges og diskuteres i relation til, hvordan de håndteres. Hvis man da ellers som forsker kan komme tilstrækkeligt tæt på de konkrete situationer. Det interessante er også, at forskningen virker mere optaget af læreres reaktioner end elevers. Der er således gode muligheder for at gøre sig klogere på dette felt:

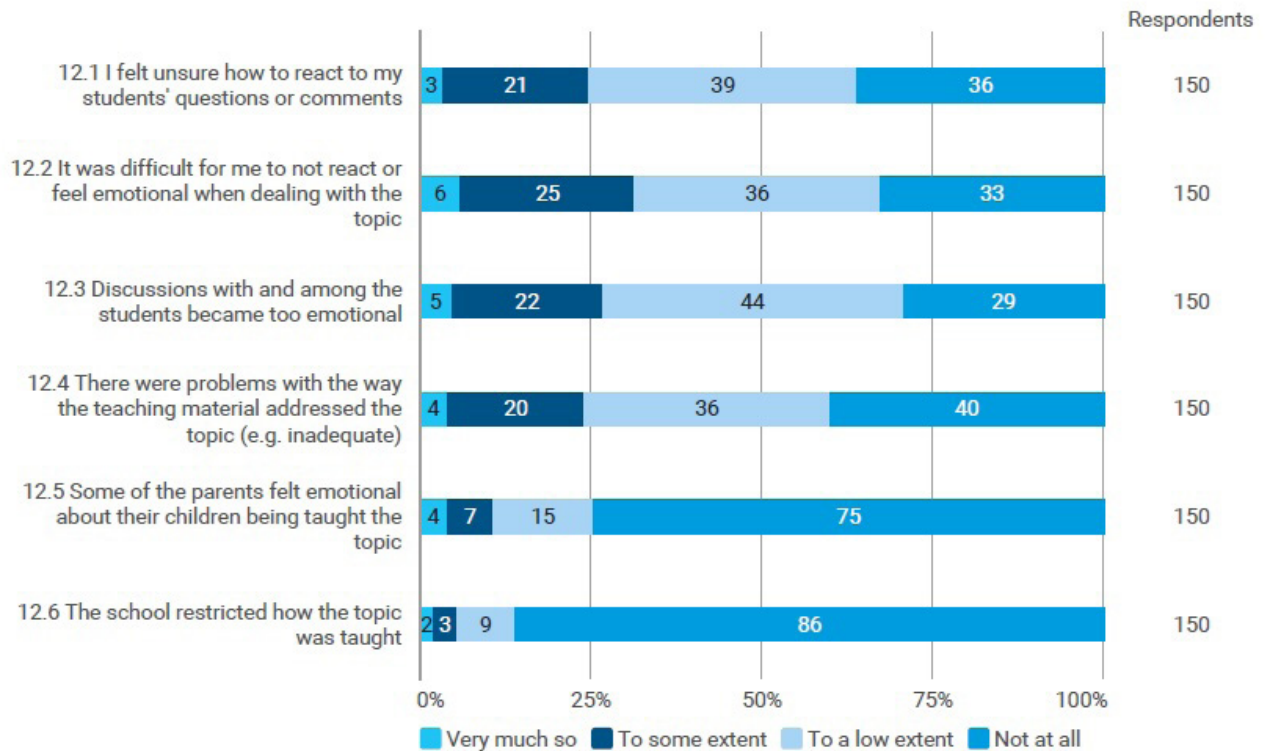
MONCHAL: Generel tryghed ved undervisning i følsomme og omstridte historieemner

MONCHAL-projektet gennemførte i 2023 en europæisk spørgeskemaundersøgelse med godt 300 besvarelser samt observationer af undervisning. Det overordnede indtryk fra undersøgelsen var, at de deltagende lærere, læreruddannere og studerende i vid udstrækning føler sig trygge ved enten at undervise i eller selv blive undervist i følsomme og omstridte historieemner. I alle tre grupper ses erfaringer med undervisning i følsomme og omstridte historieemner, og i alle tre grupper udgør dette en mindre andel af undervisningens årshjul. 59% af de deltagende lærerstuderende svarer endvidere, at de – på trods af at være blevet undervist i et følsomt eller omstridt historieemne – ikke samtidig oplever at have lært, hvordan man selv kan undervise i emnet. Det er således ikke givet, at læreruddannelse tager højde for dette dobbeltdidaktiske aspekt ifm. følsomme og omstridte historieemner (Knudsen og Suica 2026 tabel 3).

Lærernes udfordring: egne følelsesmæssige reaktioner og tavshed

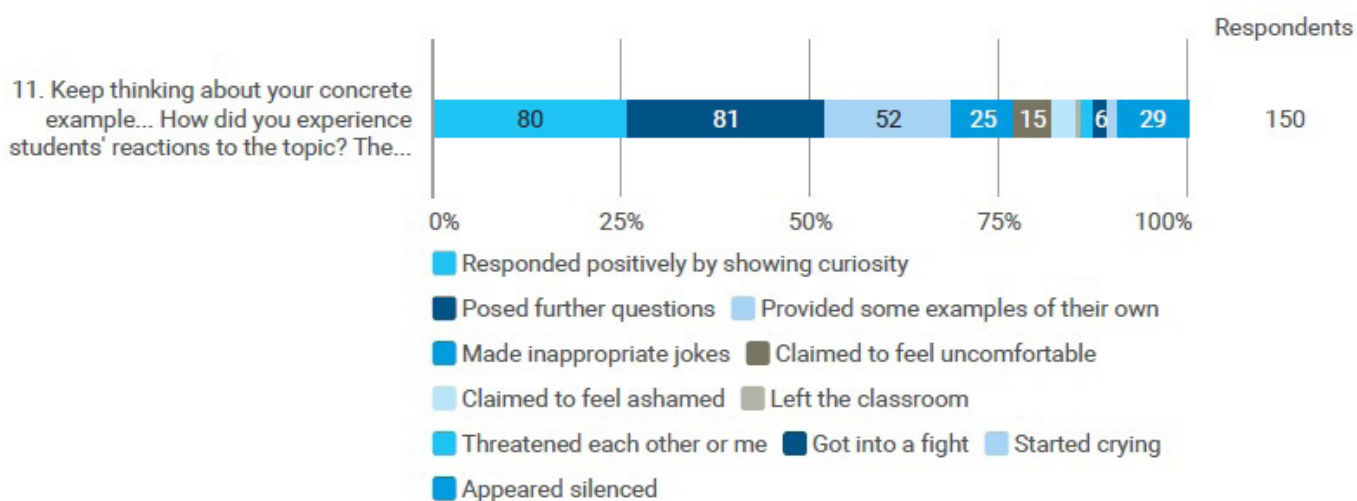
Blandt de deltagende lærere bemærker vi en vis usikkerhed ift. hvordan man som lærer skal/kan reagere på elevreaktioner i bestemte situationer. Selvom tallene ikke er store, ser det ud til, at lærergruppen er den blandt de tre respondentgrupper, der oplever størst risiko for at skulle håndtere følelsesmæssige reaktioner på undervisning. Dette gælder vel at mærke også af og til lærernes egne følelsesmæssige reaktioner. Som det fremgår af Tabel 1 nedenfor, omhandler samlet 31% af lærerbesvarelserne situationer, hvor lærere enten svarer 'very much so' eller 'to some extent' på udsagnet 'It was difficult for me not to react or feel emotional when dealing with the topic' (Tabel 1).

Tabel 1.
Læreres håndtering af reaktioner på følsomme og omstridte historier.

Dog viser Tabel 2 (nedenfor) også, at lærerne i 80% afgivne besvarelser oplever, at elever 'responderer positivt ved at vise nysgerrighed'. 81% af lærersvarene relateres til elevreaktioner der handler om 'at stille uddybende spørgsmål', og 52% af svarene relateres til, at elever 'kommer med eksempler på egne oplevelser'. Dvs. i langt de fleste tilfælde har lærere oplevelser med elever, der reagerer positivt og med interesse i undervisningen. 25% af svarene markerer dog også oplevelser med elever, der 'leverer upassende jokes', eller giver udtryk for at føle utilpashed ved et emne (15%). 29% af svarene handler om lærere, der har oplevelser med elever som reagerer på følsomme og omstridte historieemner med tavshed. Andelen af lærersvar indenfor eksempler på stærkt negative følelsesmæssige reaktioner optræder med færre procentpoint. Se Tabel 2.

Tabel 2.
Lærere om elevreaktioner på undervisning i
følsomme og omstridte historieemner.

Sammenlignet med tidligere undersøgelser bringer disse svar os et lille skridt nærmere en skelnen mellem forskellige typer af elevreaktioner i undervisningen. Vi hæfter os i projektet særligt ved, at følsomme og omstridte historieemner kan være afsæt for stærkt engagement blandt elever, der gerne vil lære mere om et emne eller ser koblinger til egne erfaringer. Vi bemærker også, at lærere oplever elever, der gør sig tavse i visse situationer. Besvarelser fra læreruddannergruppen om studerende viser et tilsvarende billede (Knudsen og Suica 2026 tabel 4). Med henvisning til den eksisterende forsknings identificering af selvcensurering som tematik blandt lærere, er der på flere måder – og i pædagogisk-didaktisk optik – en problemstilling her at være opmærksom på fremadrettet. Det vidner netop debatten om brugen af Muhammedtegninger, som nævnt i indledningen, også om.

Elevers møde med RTS-bygningen som omstridt historisk sted

Til at belyse besvarelser vedr. elevreaktioner gennemførte MONCHAL parallelt med spørgeskemabesvarelserne observationer af undervisning, bl.a. i Serbien. En case omhandlede en lektion der fandt sted i oktober 2024. Kernen i forløbet var at undersøge og diskutere bombningen af Radio Television of Serbia, RTS-bygningen.

Billede 1.

Foto af RTS bygningen, Beograd, Serbien:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:RTS_building_bombed,_Belgrade.jpg

Bombningen fandt sted den 23. april 1999 under NATO's militæroperation mod det daværende Jugoslavien. Ved luftangrebet blev 16 civile og andre (journalister, teknikere, sikkerhedspersonale, ansatte, der arbejdede i tv-bygningen) dræbt. I dag, mere end 25 år senere, står den beskadigede bygning stadig i mere eller mindre samme tilstand som efter angrebet.

Indledningsvis viste de serbiske elever ingen tegn på særlige følelsesmæssige reaktioner. Hverken ift. emnet eller stedet. De var dog interesserede i at observere og undersøge stedet. Efter besøget ændrede situationen sig dog. Eleverne fandt nu emnet meget relevant og følelsesmæssigt engagerende. De havde haft tid til at lære om begivenheden samt bearbejde og reflektere over deres indtryk og fund. Forandringen i elevernes interesse var markant og understreger, at elevreaktioner kan opstå på bagkant. Oplevelsen af historieemner som følelsesmæssigt engagerende kan så at sige vækkes i eleverne som resultat af undervisningen (Suica 2023, 2024). Og det er ofte helt andre ting elever er optaget af, når de bliver bedt om at forholde sig til et historisk emne – end lige præcis at det kan være følsomt eller omstridt.

I efterfølgende samtaler med klassens lærer, påpegede hun vigtigheden af omhyggelig planlægning – ikke kun ift. selve emnet og dets faglige aktiviteter, men også ift. diverse interne og eksterne påvirkende faktorer. Interne faktorer kan være elevers potentielle reaktioner, motivation, følelsesmæssige engagement, manglende samarbejdsvilje, upassende adfærd osv. Lærere bør overveje på forhånd, hvordan sådanne håndteres, hvis de opstår. Eksterne faktorer kan omfatte forældres indblanding eller indvendinger osv. (Suica 2023, 2024).

Følelsesmæssige reaktioner kan vise sig over tid

I relation til data fra spørgeskemaundersøgelsen, tilføjede den serbiske lærer, at selvom elever måske undertrykker deres følelser under eller umiddelbart efter besøget ved det omstridte historiske monument eller sted (eller bare ifm. undervisning i emnet), bliver de ofte efter nogen tid, og når de kommer på afstand af emnet mere tilbøjelige til at udtrykke, hvad de tænker og føler. Situationer med tavse elever eller elever, der

lægger bånd på sig selv, kan ændre sig over tid. Reaktionen på undervisning i følsomme og omstridte historieemner kan således vise sig længe efter selve forløbet. I observationen af de serbiske elever bemærkede vi i øvrigt, at de ifm. rollespil var særligt ivrige efter at blive en del af gruppen, der repræsenterede NATO-embedsmænd. Deres primære motivation var udfordringen ved at indtage perspektivet fra en side i konflikten, der i elevernes hverdag ofte har et meget negativt ry (Suica 2023, 2024). Elevnysgerrighed og engagement kan således grundes i forskellige motivationer.

Behov for opmærksom om de få men alvorlige reaktioner

Et aspekt af besvarelsene i tabel 2, der bekymrer, er manglen på adgang til at undersøge nogle af de mere alvorlige følelsesmæssige reaktioner nærmere. Det drejer sig om elever, der giver udtryk for at føle sig ubehageligt til mode, føle skam, elever der har forladt klasseværelset/undervisningen ifm. bestemte emner, påstande om trusler, slagsmål osv. Det centrale spørgsmål fremadrettet må være, hvordan forskningen kommer tættere på dels at undersøge disse ofte kontekstspecifikke og vanskelige situationer – også fra elevperspektivet. Dels hvordan forskning analyserer disse tilfælde på måder, der kan generere og almenligne viden til gavn for lærere og læreruddannelse på tværs af erfaringer, forskellige kontekster og omstændigheder.

Konklusion

Som det fremgår, konkluderer MONCHAL foreløbigt, at de fleste elever oftest reagerer positivt på undervisning i følsomme og omstridte historieemner. De møder så at sige emnerne med nysgerrighed og spørgsmål, men tavshed, ubehag og upassende kommentarer forekommer også. Observationen af de serbiske elever minder os om, at følelsesmæssigt engagement kan opstå på bagkant, efterhånden som elever reflekterer over emnerne. Dette understreger behovet for læ-

rerforberedelse og planlægning af forløb. En planlægning der giver plads til efterbearbejdning og dialog. Og artiklen peger også på, at forskningen fortsat bør være opmærksom på at få adgang til erfaringer fra praksis vedrørende tilfælde med alvorlige negative reaktioner på undervisning i følsom og omstridt historie.

Anerkendelse: Artiklen er skrevet på baggrund af: Knudsen, H. E. and Suica, M. (2026) 'Conceptualizing Emotional Reactions to Teaching Contested Histories', *International Journal of History Education and Culture* (IJHEC), 46.

Litteratur

Baker, M., Robinson, H.T., & Joseph, M. (2022). The fear of harm: The challenges preservice urban teachers have with historical perspective recognition when discussing difficult histories. *Texas Education Review*, 10(1), 30-48. <https://doi.org/10.15781/680y-je53>

Brauch, N., Leone, G., & Sarrica, M. (2019). 'The debate almost came to a fight...' results of a cross-national explorative study concerning history teachers' shared beliefs about teaching historical sensitive issues. *Pedagogy, Culture and Society*, 27(1), 111-132. DOI: 10.1080/14681366.2019.1566164

Castro, J. A. A., Miguélez, J. C., Alves, L. A. M., & Maia, C. M. (2021). Learning to teach history in secondary education: Preservice teachers' attitudes when faced with emotional and controversial issues. I: Carrasco, C. J. G., Martínez, P. M., and Facal, R. L. (red.) (2021). *Handbook of Research on Teacher Education in History and Geography*, 259-282. Peter Lang.

Glanvill-Miller, S. (2017). 'Teaching Maths is Easier Than This!': Pre Service Educators Confront the Challenges and Opportunities of Teaching Emotive and Contested Pasts in Post-Apartheid History and Social Science Classrooms. *South African Historical Journal*, 69(1), 52-69. DOI: 10.1080/02582473.2017.1278781

Honig, M. & Porat, D. (2021). Fight, flight or light: three approaches to teaching difficult past events. *Oxford Review of Education*, 47(2), 224-242. DOI:10.1080/03054985.2020.1828050

Johannesen, H. J. (2022). Difficult knowledge og folkedrab i historieundervisningen i et elevperspektiv. *Nordidactica – Journal of Humanities and Social Science Education*, 2022:3, 28-52

- Jovanović, R. & Marić, D.** (2020). Controversy in the classroom: how history teachers in the Western Balkans approach difficult topics? *Journal of Curriculum Studies*, 52(5), 636-653. DOI: 10.1080/00220272.2020.1780326
- Kello, K.** (2016) Sensitive and controversial issues in the classroom: teaching history in a divided society. *Teachers and Teaching*, 22(1), 35-53. DOI:10.1080/13540602.2015.1023027
- Knudsen, H. E. & Suica, M.** (2026). 'Conceptualizing Emotional Reactions to Teaching Contested Histories', *International Journal of History Education and Culture* (IJHEC), 46.
- Miles, J.** (2019). Seeing and feeling difficult history: A case study of how Canadian students make sense of photographs of Indian Residential Schools. *Theory and Research in Social Education*, 47:4, 472-496., DOI: 10.1080/00933104.2019.1626783
- Savenije, G. M., Brauch, N. & Wagner, W.** (2019). Sensitivities in history teaching across Europe and Israel. *Pedagogy, Culture and Society*, 27(1), 1-6. DOI:10.1080/14681366.2019.1566163
- Suica, M.** (2023). Места сећања у настави оријентисаној ка развијању компетенција за демократску културу. In: М. Шуица, Л. Жупанић Шуица et al. (red.) (2023). Учионица сећања на отвореном, 7-44. Београд: Еволута (Oversat titel: Erindringssteder i undervisningen med fokus på udvikling af kompetencer for demokratisk kultur.)
- Suica, M.** (2024). 'Radio Silence': - *Radio Television Station Building in Belgrade memorial site exercise*. Unpublished ms.
- Wansink, B., Graaf, B.d. & Berghuis, E.** (2021). Teaching under attack: The dilemmas, goals, and practices of upper-elementary school teachers when dealing with terrorism in class. *Theory and Research in Social Education*, 49(4), 489-509. DOI:10.1080/00933104.2021.1920523